

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :
Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :
Bedő Albert.

Megjelenik minden hónap 28-án.

Harminczharmadik évfolyam. V. füzet. 1894. május hónap.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak, 3 frt kedvezményi árért járathatják.

— Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapestben, Lipótváros, Alkotmány-utca, 10. szám. II. emelet. —

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

A horvátországi erdészeti szakoktatásról és az ottani autonom erdészeti szolgálati viszonyokról.

Irta : Nagy Vince, kir. erdész.

A horvát-szlavonországi autonom erdészeti műszaki személyzet*) szervezéséről szóló új törvényczikk, melyet a következőkben t. szaktársaimmal megismertetni szándékozom, a horvát autonom erdészeti szolgálat eddigi szervezésével, valamint az ott kívánatos erdészeti szakképzettséggel szoros összefüggésben állván, czélszerűnek tartom cikkem bevezetéséül ezekről annyit elmondani, a mennyi az említett törvényczikk könnyebb megérthetésére szükséges.

Horvát-Szlavonországnak 2,666.375 hold erdőterülete

*) Megfelel a mi erdőfelügyelőségeinknek, vagy még inkább az osztrák „Forsttechniker der politischen Verwaltung“ intézményének.

van, a mi ezen országok 7,391.052 k. hold összterületének 36%-át teszi. Az erdőterületből az egyes birtokcizimekre esik:

1. magán birtokokra 740,135 k. hold vagyis 28%,
2. vagyonközségi erdőkre 719,053 k. hold vagyis 27%,
3. városi, mezővárosi és községi erdőkre 577,346 k. hold vagyis 22%,
4. kincstári erdőbirtokra 544,281 k. hold vagyis 20% és végül
5. papi erdőbirtokokra 85.560 k. hold vagyis 3%.

A magán erdőbirtokot illetőleg a birtokosok csak egy bizonyos nagyságu erdőbirtoktól kezdve fölfelé kötelesek szakképzett erdészt tartani; a birtok nagyságának ezen határa megyék szerint különbözően van megállapítva, ugyanis:

a) Verőcze és Pozsega megyékben kötelesek az erdőbirtokosok szakképzett erdészt tartani, ha erdőbirtokuk 10.000 kat. holdnál,

b) Zágráb megyében, ha 4000 kat. holdnál,

c) Varasd megyében, ha 2000 kat. holdnál nagyobb.

Verőcze és Pozsega megyében 500 kat. holdig terjedő erdőbirtokot, Zágráb megyében 200 kat. holdig terjedőt, Varasd megyében pedig 100 kat. holdig terjedő erdőbirtokot a magán erdőbirtokosok az erdőrendészeti intézkedések betartása mellett saját maguk kezelhetnek.

Ha valamely erdőbirtokosnak nagyobb erdeje van, mint a mennyit a törvény szerint maga kezelhet, de kisebb annál, melynek kezelésére szakképzett erdészt köteles tartani: akkor kell, hogy a legközelebbi nagyobb erdőbirtok tulajdonosának erdőtisztjével kezeltesse erdejét, vagy pedig, hogy kisebb erdőbirtokossal közösen szakképzett erdész tartására szövetkezzék.

Ebben különbözik a horvát-szlavonországi erdőtörvény

a magyarországitól, a mennyiben ezen utóbbi a 17-dik §-ban különösen meg nem jelölt erdőbirtokosokra nézve semminemű oly közvetlen intézkedést nem tartalmaz, a mely őket szakképzett erdészek tartására kötelezné.

A horvát-szlavonországi vagyonközségi erdőgazdaságot illetőleg meg kell jegyezni, hogy az — már közbirtokossági természeténél fogva — az államerdészeti gazdálkodási módtól jelentékenyen különbözik.

A vagyonközségi erdőhivatalnak egy erdőmester vagy főerdész áll az élén.

A pénztári és számvevőségi munkákat az ellenőr látja el, az erdőrendezőségi teendőket pedig az erdőrendező.

Az irthói és főerdőri teendők ellátására a horvát országos kormány 1883-dik évi 6040. sz. körrendletének értelmében lehetőleg csak végzett körösi növendékek erdőgyakornoki vagy erdészjelölti minőségben alkalmazandók. Az erdőgondnokságokat, melyek rendszeren nagy területen szétszórta erdőrészekből állanak, a kellő számú szakképzett erdőri személyzet segítségével okleveles erdészek kezelik.

A vagyonközségek itt felsorolt erdészeti szakszemélyzete intézkedéseiről az 5 tagból (és 5 póttagból) álló vagyonközségi bizottságnak és a kerületi előjárónak,*) mint a fegyelmi jogot gyakorló kormánybiztosnak felelős.

A vagyonközségi bizottság feladatai főképen a vagyon- és pénzkezelésre vonatkoznak; ilyenek: az évi költségeloirányzat megállapítása, az évi zárszámadások felülvizsgálása stb.

*) Elsőfoku politikai hatóság főnöke (szolgabíró).

A főfelügyeleti jog a vagyonközségi erdők kezelése felett a horvát országos kormányt illeti meg.

Az erdészeti személyzetet a gazdasági bizottság előterjesztésére a bán nevezi ki.

A községi erdők kezelése szintén a kormány felügyelete alatt áll, mely felügyeletet a megyék közvetlenül gyakorolják. Horvát-Szlavonországban tudvalevőleg minden megyénél egy „kir. megyei főerdész“ van alkalmazva, a ki az erdészeti előadói tiszteletet viseli s a megyei közigazgatási bizottságnak állandó tagja. A megyei főerdész kötelessége legelső sorban az, hogy a községi erdőkben szakszerű gazdálkodást honosítson meg, és hogy az erdőtörvénynek s az ezen alapuló rendeleteknek megtartása felett örködjék. Ebből kifolyólag feladatai közé tartozik: hogy a községi erdők üzemterveinek összeállításáról gondoskodjék; valamint arra is ügyelnie kell, hogy a magánerdők a törvényt szabta intézkedések szerint kezeltessenek.

A mit fennebb a községi erdők kezeléséről megjegyeztem, a városi és mezővárosi erdőkre nézve is érvényes; a papi erdőbirtok ellenben a horvát erdőtörvény szerint egészen magánjellegű s ugyanazon intézkedések alá esik, a melyekről már a magánerdőbirtok tárgyalásánál tettem említést.

A kincstári erdészeti szolgálatról (Horvát-Szlavonországban) végül csak annyi a megjegyezni valóm, hogy az 1885-dik évben egészen a magyarországi erdészeti szolgálat mintájára lett újjászerveve.

Minthogy a szóban forgó törvénycikk az autonóm horvát erdőtisztek szakképzettségéről is szól, s az erdészeti szakoktatás Horvátországban legujabban ugyis a napi kérdések közé tartozik, szükségesnek tartom, hogy röviden arról is megemlékezzem.

A mit a következőkben a horvát-szlavonországi erdészek általános jellegű és szakbeli képzettségéről akarok mondani, az csakis az autonóm horvát erdőtisztekre vonatkozik; az állami erdészekre nézve — a 1885-dik évben történt újjászervezés óta — épen úgy, mint az anyaországban, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 36. szakasza mérvadó.

A horvát-szlavonországi erdészek kiképeztetésére — kivéve azokat, a kik az államerdészetnél óhajtanak alkalmazást nyerni — van Kőrösön (horvátul: Križevci, a budapest-fiumei vasuti vonal mentén) egy középiskolaszerű gazdászati és erdészeti tanintézet, mely 1860-ban alapított s melynek tanfolyama 1877-ig két évre terjedt, 1877-ben pedig három évre emeltetett fel.

A felvételi feltételek a következők:

1. a beiratkozó növendék köteles igazolni, hogy 15 éves életkorát elérte, és
2. hogy a gymnasium vagy reáliskola 4 osztályát sikerrel végezte.

A 2. pontbeli feltétel nem okvetlenül szükséges, ha az illető növendékjelölt az intézeti tanárok előtt a felvételi vizsgát leteszi. Sőt ezen felvételi vizsga alól is felmentheti magát a vizsgázni nem hajlandó tanuló, mert rendkívüli hallgatónak beiratkozhatik, s mint ilyen épen úgy hallgathatja a tantárgyakat, leteheti a vizsgákat s elnyerheti az erdőtiszti minősítést, mint a rendes hallgató. Világosan látható ebből, hogy egy intézet ilyen felvételi feltételek mellett igen alkalmas „ments-vár“ az olyan középiskolás tanulók számára, kik a gymnasiumban illetve reáliskolában — akarva, nem akarva, — de boldogulni nem tudnak.

Ámbár a mai felvilágosodott és fejlett korszellem már aligha engedné, hogy komoly vita tárgyává tétessék az a kérdés, vajjon az akadémiai vagy alsóbb iskolai szakkép-

zetség követeltség-e meg az erdészetnek alkalmazottaitól, mégis vannak még Horvátországban elegenden, a kik a körösi intézett mellett kardoskodnak, azt hajtogatva, hogy az erdész nem az iskola teszi, a melyen a szakképzettséget elnyerte, hanem az ő egyéni intelligenciája, tehetsége, felfogása és hasznos munkássága. Ezek ugyan elvitázhatatlan jó tulajdonságok, de szerény nézetem szerint vajmi kevesen lesznek, a kik azokat a tulajdonságokat a szükséges előismerekre megtanító magasabb szakoktatás nélkül, csupán autodidaktikus úton, érvényesíteni tudnák. Voltak ugyan, vannak és lesznek olyan kiváló tehetségek, a kik minden iskolai oktatás nélkül, önerejükből, a tudomány legmagasabb fokára feltörnek, de az ilyen tehetség ritkaság számba megy; a gyakorlati életben pedig első sorban a rendes esetekkel kell számítanunk.

A szakiskola, szerény véleményem szerint, arra hivatott, hogy szakoktatás tekintetében a kor haladásával, vagyis az illető szaktudományok fejlődésével ugyanegy színvonalon álljon, és alkalmat nyújtson a növendékeknek arra, hogy szakmájukba vágó minden dolgról halljanak s ilyent mennél többet láthassanak. Magától értetődik, hogy mennél behatóbban adatnak elő a tantárgyak az illető iskolában s mennél több gyakorlati kísérletezést látott a serdülő szakember, annál élénkebben fog visszaemlékezni a hallottakra és látottakra, szóval, annál jobban megállja majd a helyét a gyakorlati életben. De még ezzel sem elégszik meg a mai, minden tekintetben nagy igényű kor; egymagában a még oly tökéletes szakképzettséget is — jogosan — egyoldaluságnak nevezi és minden szakembertől megköveteli a rangjához illő társadalmi és általános műveltséget. Az általános műveltséget pedig, melyhez az alapot megadni épen a középiskolák — gymnasiumok vagy

reáliskolák — vannak hivatva, az alsóbb szakiskola növendékei már iskolajok falai között meg nem szerezhetik többé, mert ott, a szaktárgyak sokasága miatt, már nem jut idő arra, hogy az ifjú szívét és lelkét nemesítő tudományokkal is foglalkozzanak.

A körösi erdészeti tanintézetnek e hiányát márrégen észre vették a mérvadó körök, csakhogy a gyökeres orvoslás, vagyis más szavakkal mondva, a körösi tanintézetnek erdészeti akadémiává való átalakítása, sok mindenféle nehézségekbe ütközött. Első sorban tekintetbe jön a költség kérdése. A mai körösi tanintézetnek igen szerények az igényei, ellenben az akadémia természetesen sokkal nagyobb áldozatokat követelne s érezhetően megterhelné az országos költségelőirányzatot. Ezen átalakításnak további nehézsége a horvát-szlavonországi szakférfiak és mérvadó körök abbeli aggályában is rejlik, hogy a felső gymnasiumot vagy főreáliskolát végzett és érettségi vizsgát tett ifjak nem igen keresnék fel az új erdőakadémiát, a mely őket rózsásabb reményekkel és kilátásokkal nem igen kecsegtethetné. Az alacsonyabb és magasabb rangosztálybeli állomásoknak egymás közt való aránytalan megoszlása ugyanis, a mit szakunk körében már annyiszor emlegettek, Horvátországban még inkább mutatkozik, mint másutt. Az illető szakférfiak és mérvadó körök ennek folytán attól tartanak, hogy az érettségit tett ifjak, előre látván, hogy pályafutásokat majd legfeljebb mint községi vagy uradalmi erdészek fogják bevégezni, inkább más, kedvezőbbnek ígérkező pályára lépnek.

Legujabban a horvát-szlavonországi kormány is sokat foglalkozik az erdészeti szakoktatás kérdésének megoldásával s komolyan érdeklődik a mai rendszer átalakítása s megjavítása iránt, a minek legjobb bizonyítéka az, hogy

f. é. április hóban a körösi tanintézet igazgatóját s az erdészeti szaktanárt a selmeczi erdészeti akadémia és a lipótujuvári erdőéri szakiskola megtekintése és tanulmányozása céljából hazánkba küldte.

Helyén valónak látom ezzel kapcsolatban megemlíteni, hogy a két körösi tanár hazatérőben, mondhatni, elragadtatással beszélt a selmeczbányai akadémia nagyszerű berendezéséről, gazdag gyűjteményeiről, valamint az ott talált szívélyes fogadtatásról.

A körösi erdészeti tanintézetre vonatkozólag ugyanők megjegyezték, hogy a tanintézetet nem fogják ugyan azonnal akadémivá átalakítani, hanem egyelőre csak a felvételi feltételeket nehezítik meg, a menüiben a következő új tanévtől kezdve csak hat gymnasiumi vagy reáliskolai osztályt végzett növendékjelölteket vesznek fel az erdészeti tanfolyamra.

Minthogy a szóban forgó új törvényczikk a horvát erdészeti szakoktatást igen közelről érinti, szükségesnek tartom, hogy röviden még a körösi „kir. gazdasági és erdészeti tanintézet“ belső szervezéséről is említést tegyek.

E tanintézet a horvát-szlavon országos kormány belügyi osztályának közvetlen felügyelete alatt áll; a tanügyi kérdésekben pedig ugyanezen kormány vallás- és közoktatásügyi osztályának van alárendelve.

A tanári kar következőképen van összeállítva; nevezetesen a tanári karba tartozik:

1 igazgató, egyszersmind vegytani tanár, 2 gazdasági szaktanár, 1 állattenyésztési, 1 szőlészeti és pinczekezelési, 1 természetrajzi, 1 matematikai, 2 erdészeti szaktanár, 1 erdészeti és 1 gazdasági tanársegéd. Az igazgató VIII-dik, a tanárok a IX-dik, a tanársegédek pedig a XI-dik rangosztályba vannak besorozva.

A növendékek minden félévben kötelesek az illető félév folyamán hallgatott tárgyakból vizsgázni és a harmadik év végén a záró vizsgát letenni, mely záró vizsga a középiskolai érettségi vizsgának felel meg. A tanintézet sikeres elvégzése után a növendékek erdőgyakornokká neveztetnek ki s két évet kötelesek a gyakorlati szolgálatban tölteni, mielőtt az államvizsgához bocsáttatnának. Az államvizsgák évente kétszer — tavasszal és ősszel — tartatnak meg Zágrábban. Az államvizsgálati bizottság 10 tagból áll; a bizottság elnökét a magasabb állami vagy országos erdőtisztviselők közül a bán nevezi ki, a tagokat pedig a horvát erdészeti egyesület javaslatára ezen minőségükben az országos kormány erősíti meg. Az államvizsgákhoz a kormány belügyi osztálya egy biztost küld. Az államvizsgajelöltek vizsgadíj fejében 10 frtot kötelesek az elnök kezébe lefizetni.

Az államvizsga letételére az engedélyt 1886-ig a csupán gyakorlatilag képzetteknek is megadták, 1886-ban azonban módosították az államvizsgálati feltételeket s azóta olyanokat államvizsgára nem bocsátanak.

Ujabbán, és pedig az országos kormány 1886. évi 33094. sz. rendelete alapján, megkivántatik az államvizsgajelöltreől, hogy

1. valamely erdészeti főiskolának vagy a körösi tanintézettel egyenlő rangú szakiskolának sikeres végzését igazolni tudja;

2. feddhetetlen előéletű és legalább 22 éves legyen,

3. két évi gyakorlati alkalmaztatást tudjon felmutatni.

A körösi tanintézetnek e leírásából kivehető, hogy az erdészeti szaktudomány újabb kori követelményeinek ez a tanintézet már nem felel meg, a mennyiben a kiképzetés, a melyet a növendékek itt nyerhetnek, önálló hatáskörrel

megbízható erdőtisztek felnevelésére korántsem elegendő, és hogy nagyon időszerű kérdés a körösi tanintézetnek újjá szervezése, történjék az akár akképen, hogy a mostani intézetet akadémiává emelik, akár pedig, hogy azt, Németország példájára, a zágrábi egyetemhez hozzácsatolják.

Még szükségesebb s illetve sürgősebben szükséges volna azonban, mint a milyen a körösi intézetnek fent említett módon való átalakítása, két erdőőri szakiskolának felállítása; az elsőnek legalkalmasabb székhelye Fuzsine volna s feladata lenne főképen hegységi erdőőrök nevelése, különös tekintettel a karszthegységi szükségletekre; a másodikat pedig Brod környékén kellene létesíteni, feladatát főleg abban szabva meg, hogy a szlavoniai tölgyesek számára jól használható erdőőröket szolgáltatson.

Annak indoklására, hogy az erdőőri szakiskolák létesítése ma már csakugyan sürgős szükséglet képez, csupán csak azt kelt felemlítenem, hogy Horvát-Szlavonországban ugyan több mint 2½ millió hold erdő van, de ennek daczára még egyetlenegy erdőőri szakiskola sincsen!

A törvényczikk könnyebb megérthetésére szükséges tudnivalók felsorolása után áttérek a törvényczik magyar nyelvre fordított szövegének közlésére.

*

A horvát-szlavonországi autonóm erdészeti műszaki szolgálat szervezéséről szóló törvényczikk.

1. §.

A politikai hatóságok mellé, melyek az erdőtörvény értelmében hivatva vannak az összes erdőkben felügyeletet gyakorolni az erdőgazdaságra, ezen felügyeletnek teljesítése és az erdőtörvénynek valamint az ezen alapuló rendeletek-

nek érvényesítése érdekében : erdészeti műszaki személyzet rendeltetik.

2. §.

A szolgálati személyi viszonyok, a hivatalviseléssel járó jogok és kötelességek, valamint a fegyelmi felelősség tekintetében a politikai hatóságoknál alkalmazott (autonom) erdészeti műszaki személyzetre nézve ugyanazon törvények és szabályok érvényesek, a melyeknek a többi közigazgatási tisztviselő és szolga is alárendelve van.

3. §.

Az erdészeti műszaki tisztviselők és szolgák fizetési osztályai, fizetései és egyéb illetményei az e törvényhez csatolt mellékletben vannak felsorolva. (Lásd a 353. oldalon.)

4. §.

A kir. országos kormány belügyi osztálya kebelében az erdészeti műszaki teendők ellátása czéljából külön erdészeti osztály szervezendő, melynek élén egy kir. osztálytanácsosi czimmal és jeleggel felruházott erdészeti szakférfiu áll. Ez az osztálytanácsosok közé soroztatik, az I. osztályú országos erdőfelügyelők pedig a kir. országos kormány titkárai közé soroztatnak.

Az erdészeti műszaki tisztviselők többi része külön statust fog képezni.

Az erdőgyakornokok rangosztályon kívül állanak, de kir. tisztviselői jeleggel bírnak ; évi segélydíjuk ezen törvény mellékletében van megjelölve.

A főerdőrök a szolgák osztályába tartoznak és szintén külön statust képeznek.

5. §.

Az erdészeti osztály főnökét és az I. osztályú országos erdőfelügyelőket a bán javaslatára Ő Felsőge nevezi ki.

A többi erdészeti műszaki tisztviselőket a bán, a főerdőöröket a főispán nevezi ki.

Az összes erdőtisztek és főerdőörök, a kik az országos szolgálatba lépnek, kötelesek egy évig ideiglenes minőségben szolgálni.

6. §.

A közigazgatási hatóságoknál erdészeti műszaki szolgálatban csak olyan egyén nyerhet alkalmazást, a ki el van látva a kellő elméleti és gyakorlati szakképzettséggel, s igazolni tudja, hogy mint rendes hallgató a teljes akadémiai szakképzettséget megszerezte, és hogy két évi gyakorlati alkalmaztatása után letette az erdőgazdaság önálló vezetésére való képességről tanuskodó államvizsgát.

A ki pedig egy VI., VII., VIII. vagy IX-dik rangosztálybeli állást óhajt elérni, köteles még azt is igazolni, hogy legalább nyolcz évet töltött gyakorlati szolgálatban az erdészetnél.

A főerdőöri állomások betöltését illetőleg az e végből alkotott külön szabályok határoznak; nevezetesen az 1873. évi II. törvényczikk, mely a magyar korona országainak közös országgyűlésén a kiszolgált altisztek alkalmaztatására vonatkozólag alkottatott meg; de attól, a ki állandó alkalmazást keres, az erdészeti műszaki segédszolgálatra előirt szakvizsga megköveteltetik.

A kir. országos kormánynak jogában áll az első alkalmaztatás alkalmával határidőt engedni, mely határidőn belül az erdőgazdaság önálló vezetésére való képességről tanuskodó államvizsga, illetve az erdőöri vagy segédszemélyzeti szakvizsga leteendő.

A vizsga letétele előtt az alkalmaztatás csak ideiglenes lehet.

7. §.

A megüresedett erdészeti műszaki tisztviselői állomások pályázat útján töltendők be.

8. §.

A kir. országos kormány erdészeti osztályának erdőtiszteit a bán illetve helyettese, a kir. megyei hatóságoknál alkalmazott erdőtiszteket a kir. főispán, a kir. kerületi hatóságoknál (szolgabíróságoknál) működő erdőtiszteket és főerdőröket a kir. kerületi előljáró (szolgabíró) esketi fel.

A főerdőrök az alkalmazottak számára előirt szolgálati eskün kívül még az erdőtörvény 52. §-ában előirt esküt is kötelesek letenni.*)

9. §.

A politikai hatóságoknál alkalmazott erdészeti műszaki személyzet feladatát képezi:

1. hogy az illető hatóságoknak szakkérdésekben tanácsokkal szolgáljanak, hogy az erdőrendészeti felügyelet foganatosítását, valamint az erdészeti és vadászati törvények és rendeletek érvényesítését illetőleg javaslatokat tegyenek, továbbá hogy az erdészeti és vadászati viszonyokat figyelemmel kísérik és a tapasztalt hiányokat bejelentsék;

2. hogy az erdőtenyésztést az erdőbirtokosoknak oktatásával mindazon esetekben előmozdítsák, a midőn az illető erdőbirtokosok utbaigazításra vagy oktatásra szorulnak, vagy ilyenek ők maguk kérnek;

3. hogy iparkodjanak olyan rendeleteket hozatni és intézkedéseket foganatosítani, melyek a fennálló viszonyok közt az erdőgazdaság fejlődését elősegítik;

*) Az erdőőrök a horvát erdőtörvény ezen §-ának értelmében a politikai hatóságoknál esküt tesznek, mely esküből folyólag a nyilvános rendőrségek jogaival ruháztatnak fel.

4. hogy a vadpatak-szabályozási*) és a más efféle erdőtalajmivelési munkálatokat foganatosítsák, vezessék;

5. hogy a nyilvános felügyelet alatt álló erdőségeekben az erdőgazdaság szakszerű kezelését és vezetését ellássák abban az esetben, ha ezt vagy maguk az illető erdőbirtokosok kívánják, vagy külön törvények megkövetelik;

6. hogy mindazon teendőket teljesítsék, melyeket a jövőben alkotandó törvények és kiadandó rendeletek a szóban levő személyzetre róni fognak.

Ezen feladatok és szolgálati kötelességek teljesítését illetőleg a kir. országos kormány rendeletileg bővebb utasításokat fog kibocsátani, s az erdészeti műszaki személyzetnek ezek szerint kell eljárnia.

10. §.

Azon erdőtiszt, kinek szolgálati kerülete két vagy több közigazgatási kerületben fekszik, szolgálat tekintetében azon közigazgatási kerület előljárójának alárendeltjéül tekintendő, a mely kerületben épen szolgálatot teljesít.

A főerdőőrök szolgálat tekintetében az illető erdészeti műszaki tisztviselőnek, fegyelem dolgában pedig azon kerületi előljárónak vannak alárendelve, a kinek kerületéhez az illetőknek állomáshelye tartozik.

11. §.

Ha valamelyik erdőtiszt vagy főerdőőr ellen a fegyelmi vizsgálat megindítatik, a megyei erdészeti előadónak a megyei közigazgatási fegyelmi bizottságban, ezen bizottság állandó tagja gyanánt, részt kell vennie.

Ha a megyei erdészeti előadó a fegyelmi bizottságnak

*) A törvény itt a „bujica“ (= Wildbach) szóval hihetőleg a mi „vizmosásainkat“ (szakadékok stb.) akarja megjelölni, mert Horvát-Szlavonországban a mi értelmezésünknek megfelelő „vadpatak“ nincs; ennél fogva helyesebb lett volna „vododerina“ szónak használata.

nem lenne beválasztott tagja (a közigazgatási bizottságokról szóló 1886. évi t.-cz. 41. §-a), akkor ő a jelen §. első bekezdésében megjelölt esetben a fegyelmi ítélet hozatala alkalmával a fegyelmi bizottsági taggá megválasztott két köztisztviselő egyikének helyét foglalja el.

12. §.

Az erdészeti szolgálatban álló műszaki tisztviselők, a jelen törvény életbeléptetése napjától számítva, egy év tartamára mindnyájan rendelkezési állapotba helyeztetnek; azon tisztviselők pedig, a kik ezen határidőn belül nem kapnak állást, szabályszerű eljárás alá vonandók.

Az első foku hatóságoknál levő erdőtisztí és főerdőöri állomások a szükséglethez mérten töltendők be.

13. §.

A vagyonközségi, a községi és a közbirtokossági erdőtiszteknek az autonom erdészeti szolgálatba való közvetlen átlépése addigi szolgálatuk folytatása gyanánt tekintendő s korábbi szolgálatuk ideje a nyugdíjba beszámítandó.

14. §.

Jelen törvény életbeléptetése napjától számított tíz év letelte után mindazok, kik valamely X-dik rangosztálybeli vagy ennél alacsonyabb rangosztályba tartozó állomásért folyamodnak, kötelesek lesznek beigazolni, hogy tanulmányaikat legalább is valamelyik közép-szakiskolában folytatták és hogy az erdőgazdaság önálló vezetésére való képességet igazoló államvizsgát két évi gyakorlati alkalmaztatása után letették.

15. §.

Azon autonom erdészeti műszaki tisztviselők, a kik jelenleg az országos kormány szolgálatában már alkalmazásban vannak, az e törvény 6. és 14. szakaszában foglalt

azon feltételek alól, mely szerint elméleti és gyakorlati képzettségüket beigazolni kötelesek, első kinevezésük alkalmára felmentetnek.

16. §.

Az új kinevezések alkalmával sem fizetésben, sem rangban elő nem léptetett erdészeti műszaki tisztviselőknek, abban az esetben, ha kinevezésük más állomásra való átköltözködéssel jár, a kir. országos kormány megfelelő költözködési kárpótlást engedélyez.

17. §.

Mindazon törvények és rendeletek, a melyek a jelen törvénnyel ellenkezésben vannak, hatályon kívül helyeztetnek.

Jelen törvény végrehajtásával a bán bizatik meg.

*

Azokat az indokokat, melyek a jelen törvényczikk kibocsátását szükségessé tették, a következőkben foglalhatom össze.

A Horvát-Szlavonországban érvényben levő 1852. évi erdőtörvény értelmében az erdőgazdaság feletti örökös és általános felügyelet az összes horvát-szlavonországi erdőkre nézve a politikai hatóságokat illeti meg.

A politikai hatóságokra ennek folytán nagy és nehéz feladat hármlott, mert eltekintve az összes erdőkre való általános felügyeleti kötelezettségüktől, feladatuk volt ezenfelül még az is, hogy a vagyonközségi, községi, városi és mezővárosi erdőknek gazdaságát okszerűen vezessék.

Tekintetbe véve, hogy a vagyonközségi, községi, városi és mezővárosi erdőségek magukban véve közel 1.3 millió k. holdnyi területet foglalnak el, és hogy a politikai hatóságok fentebb említett nagy erdőgazdasági feladataik teljesítésében erdőrendészeti és erdőfelügyelői személyzettel egyáltalában nem rendelkeztek, erdőkezelői személyzet

Melléklet a 3. §-hoz.

A közigazgatási hatóságoknál alkalmazott erdőtisztek és főerdőőrök személyzeti és fizetési kimutatása.

Tételszám	A tisztviselő minősége	Rang- osztály	Fizetés	Lakbér
			f o r i n t	
<i>A) A kir. országos kormány erdészeti osztályánál alkalmazott erdészeti műszaki személyzet:</i>				
1	Osztálytanácsos, orsz. erd. előadó ...	VI.	3000 2600	350
2	I. osztályu országos erdőfelügyelők .	VII.	1800 1600	300
3	II. „ „ „	IX.	1100 1000	200
4	I. „ segéd erdőtisztek ...	X.	900 800	150
5	Erdőgyakornok ...	—	500	—
<i>B) A kir. megyei hatóságoknál alkalmazott erdészeti műszaki személyzet:</i>				
1	I. osztályu megyei erdőfelügyelők ...	VIII.	1400 1200	250
2	II. „ „ „	IX.	1100 1000	200
3	Erdőgyakornokok ...	—	500	—
<i>C) A kir. kerületi elöljáróságoknál alkalmazott erdészeti műszaki személyzet:</i>				
1	I. osztályu kerületi erdészek ...	X.	900 800	150
2	II. „ „ „	XI.	700 600	100
3	Erdőgyakornokok ...	—	500	—
4	Főerdőőrök ...	—	400 300	60

pedig csak igen csekély számban állott rendelkezésükre, a szükséges szakszemélyzetnek ilyen hiányára gondolva könnyen megérhetjük, hogy a politikai hatóságok a reájuk rótt feladatoknak legjobb akaratak mellett sem felelhettek meg teljes mértékben.

Az egész terjedelmében közölt törvénycikknek épen az volt a feladata, hogy az imént kimutatott hiányokat pótolja, és hogy Horvát-Szlavonországban olyan intézmény létesüljön, a melynek hasonló hivatása leend, mint a mi kir. erdőfelügyelőségeinknek, vagy pedig az osztrák „politikai erdészeti-műszaki osztály“-nak, — t. i. az erdőtörvény rendelkezéseinek megtartása felett való örökös.

A horvát-szlavonországi közigazgatási erdészeti műszaki személyzet az egészen hasonló nevű osztrák intézmény mintájára van szerveze, a mennyiben nem képez önálló és csak a legmagasabb forumnak alárendelt hatóságot, hanem úgy, mint az osztrák tartományokban, politikai hatóságoknak alárendelt intézményt.

A szolgálat szervezésére vonatkozó törvénycikk alapján mind a három foku politikai hatóság mellé erdészeti műszaki tisztviselők rendelvék: a kir. kerületi előljáróságok mellé a kerületi erdészek, a kir. megyei hatóságok mellé a megyei erdőfelügyelők, végül az országos kormány belügyi osztálya mellé az országos erdészeti előadó és az országos erdőfelügyelők a megfelelő segédszeméllyzettel.

A kerületi előljáráságnak, mint első foku politikai hatóságnak, közvetlen felügyelete alatt ugyan eddig is működtek u. n. kerületi erdészek, de ezek kizárólag csak a községi erdők kezelésével foglalkoztak, az erdőrendészeti és erdőfelügyelőségi feladatok teljesítésével nem voltak megbizva; szolgálat tekintetében pedig a megyei kir. főerdésznek voltak alárendelve.

Minthogy az említett kerületi erdészek a kerületükben fekvő erdőségeket legjobban ismerik, valamint az első foku politikai hatóságoknál szokásos hivatalos eljárásban is kellő jártassággal bírnak, erre való tekintettel már a törvény-czikk szerkesztése alkalmával gondoskodni kellett arról, hogy az említett erdészek közül az olyanok, a kiknek szakképzettsége a törvényes követelményeknek megfelel, az autonóm erdészeti szolgálatba átvétessenek.

A községi kerületi erdészeknek az autonóm erdőfelügyelőszolgálatba való átvétele a törvényjavaslat indoklása szerint a takarékoság szempontjából igen czélszerű lesz arra az esetre, ha az urbéri községi erdőknek a tervezett autonóm kezelésbe való átvétele megvalósul, mert ebben az esetben az első foku politikai hatóságoknál alkalmazott erdészeti műszaki tisztviselők kettős szolgálatot fognak teljesíteni: ellátják a politikai hatóságok erdőrendészeti teendőit s egyuttal a kerületükbe tartozó urbéri erdők kezelését is; tehát egyetlenegy közeg kettős szolgálatot teljesítene, a mi anyagilag — az országra és az urbéri közbirtokosokra nézve egyaránt — előnyös volna. Véleményem szerint azonban szakszempontból alapos kifogás emelhető ezen kettős feladatnak ugyanazon egyénre való reáruházása ellen, és pedig nemcsak amiatt, mert a két irányu működés terhét egyugyanazon egyén bajosan viselhetné, hanem és főképen amiatt, mert az erdőkezelésnek és az erre való felügyeletnek egymástól mindig függetlenítendő feladatát egy kézbe adni a cél elérésének kockáztatása nélkül nem lehet.

Erdészeti műszaki tisztviselők csak Horvát-Szlavonország volt polgári részében alkalmaztatnak, míg a volt határőrvidéken egyelőre nem, mivel ezen a vidéken községi, városi és mezővárosi, szóval közbirtokossági erdőbirtok ugyis

nagyon kevés van; az itt fekvő erdők majdnem kizárólag az állam és a vagyonközségek tulajdonát képezik, a melyek közül az előbbieket ugysis az állami erdészeti hatóságok kezelik, az utóbbiak pedig a horvát-szlavonországi kormány közvetlen felügyelete és vezetése alatt kezeltetnek. Erdészeti műszaki személyzetet a volt határőrvidéki területen csak netán felmerülő szükség eseteiben fognak alkalmazni.

Az országos költségelőirányzatnak ezen új intézményből származó megterhelése nem lesz tetemes, mert az eddigi erdőgazdasági célokra igénybe vett kiadásokkal szemben a szóban lévő költségtöbblet alig megy 12.000 frtra. Eddig ugyanis az ország erdészeti célokra 28.550 frtot adott ki, az ujonnan szervezett erdészeti műszaki személyzet alkalmaztatása esetén pedig ezen kiadások csak 40.000 frtra fognak felemelkedni.

A közölt törvénycikkből kitűnik, hogy Horvátországban is komolyan törekednek az erdőgazdaság fejlesztésére és felvirágoztatására; ezt mutatja a törvénynek gondoskodása arról, hogy a politikai hatóságok hatáskörébe utalt erdőfelügyeletnek tetteges gyakorlása érdekében szakközegeket rendelt a hatóságok mellé, ismeretessé lévén, hogy ilyen közegek hiányában a felügyeletet gyakorolni, ugyszólván, lehetetlen volt; mutatja továbbá az is, hogy az urbéri községi erdőket — Magyarország példájára — az ottani kormány saját kezelésbe veszi át, azokban is meghonosítani óhajtván a szakszerű erdőgazdálkodást. A jelen törvénycikk — s jobban mondva annak közvetlen és közvetett áldásos hatása, — tényleg kiterjeszkedik még a mindennemű községi, városi, mezővárosi, alapítványi, káptalani, közbirtokossági és társulati erdőkre is, a mennyiben az ujonnan szervezett erdészeti műszaki személyzet segítségével ezekben is igyekeznek a rendszeres

erdőgazdaság alapját megvetni, s a mellett még nagyobb-szerű talajjavítási munkálatokat is kilátásba helyez, különösen kiemelve a vadpatakok szabályozását.

Öszinte örömünkre szolgálhat mindnyájunknak, hogy dráván tuli szaktársaink ezuttal is bebizonyították, hogy az erdészeti felvirágoztatására komoly munkával igyekeznek; s ezért mi az ő nehéz, de nemes törekvésükhöz a legkedvezőbb sikert tiszta szívből kívánjuk! . . .

Nem tesz talán érdektelen, ha még azon gyűlés főbb momentumairól is beszámolok, a melyen a szóban levő törvényczikket letárgyalták és elfogadták.

Az illető tartománygyűlés m. é. deczember hó 4-én tartatott meg; a törvényjavaslat előadója Egersdorfer Sándor képviselő és egyetemi tanár volt, ki a törvényjavaslat szükségességét röviden indokolta és elfogadásra ajánlotta. Egersdorfer után Stankovics Dániel, a belügyi osztály főnöke, a javaslat mellett beszélt, és kiemelvén azokat a fontos feladatokat, a melyek a természet háztartásában az erdőkre vannak ruházva, továbbá az erdőfelügyelőségi intézménynek az erdők fentartása szempontjából várható nagy előnyeit, a törvényjavaslatot elfogadására ajánlotta.

A javaslat ellen az ellenzék részéről Folnegovics ellenzéki képviselő szónokolt.

Folnegovics beszédét bővebben kell ismertetnem, mivel a horvát erdészeti viszonyokat, különösen pedig magukat az erdészeket igen furcsa világításban tünteti fel.

A beszédet a kormány és a többség leczkértetésével kezdte, s aztán áttért a minket érdeklő tárgyra és pedig azzal az állítással, hogy a törvényjavaslat még időszerűtlen, s ha felfogadtatik, étetbeléptetése majd tulságosan sok pénzbe fog kerülni.

Ily értelmű törvény megalkotása előtt szükségesnek véli, hogy ugy a kormány, valamint a törvényhozás is a következő öt kérdéssel tisztában legyen: 1. szükséges-e Horvátországnak 2.6 millió holdnyi erdőterület, 2. nem tulságos nagy-e ezen terület, vagy 3. nem tulságos kicsiny-e, 4. milyen nagy kiterjedése van Horvátországban a feltétlen erdőtalajnak, 5. milyen kiterjedésű végül azon terület, mely ma tényleg fákkal be van növe, de ezélszerübb volna azt más mivelési ágnak átadni, — vagy rövidebben mennyi a feltételes erdőtalaj?

Csak akkor, midőn ezen öt kérdésre világos és szabatos feleleteket kaptunk, lehet hozzáfogni az erdészeti szolgálat ujja szervezéséhez, mert csak ezen kérdések helyes megfejtése után lehetséges a szükséges erdőtisztí létszám megállapítása. Addig a status quot-t az eddigi törvényekkel és az ezek alapján netalán kiadandó rendeletekkel is meg lehetne tartani.

Ezek után kifejti a hátrányokat, melyek szerinte a megszavazandó törvényjavaslatból az erdőbirtokosra háramlanának.

Szóló, mint nagybirtokos, félne ezen törvényjavaslatról, mert annak értelmében az erdőbirtokos kellemetlen ellenőrzés s szinte gyámság alá helyeztetnék; és mert ez az ellenőrzés az illető felügyelő közegek és hatóságok részéről könnyen zaklatásba csaphatna át, különösen olyan esetben, ha az illető erdőbirtokos nem kedvelt embere a hatóságoknak. Az erdőtisztí személyzet csekély fizetése mellett nagyon ki van téve annak a veszélynek, hogy a becsületesség utjáról letérjen. Az erdőtisztnek bő alkalma adódik, hogy megvesztegettsék és a mai szokások, a mai erkölcsök és fényüzési hajlamok között az erdő-

tiszt csak kivételesen fog ellentállhatni ilyen kísértéseknek (?!).

Mint a vagyonközség tagja szintén ellenezné a törvényjavaslatot. A fennálló törvények és rendeletek elegendők arra, hogy a vagyonközségi erdők szakszerűen kezeltessenek; új ellenőrző közegek tehát egészen fölöslegesek, a vagyonközségnek a nélkül is nagyon sok az ura.

Legtöbb okuk volna az urbéres gazdáknak, hogy ezt a törvényjavaslatot ellenezzék. A szegény urbéres parasztgazdára nézve az urbéri erdők csak kellemetlenségekkel járnak. A fát rendszeren későn utalványozzák ki számára, úgy, hogy a szegény paraszt, daczára annak, hogy erdőnek társtulajdonosa, kénytelen a fát vagy drága pénzen venni, vagy lopni, s ha egyiket sem tenné, akkor fáznia kellene.

Szóló legczélszerűbbnek tartja az urbéri községi erdőknek a parasztok között való felosztását, mert szerinte, a parasztok, a kiknek egy kis erdejük van, jobban tudják azt megvédeni és kezelni, mint a község a magáét, melynek a hasznát ugyis csak egyes alkalmazottak és a tolvajok élvezik.

Mint az országos erdőszetnek főnöke szintén a törvényjavaslat ellen foglalna állást, mert az kizárja őt kollegáinak statusából, s besorozza a többi országos tisztviselők közé.

A törvényjavaslatot elhamarkodottnak tartja különösen azért, mert jelenleg a szükséges szakközegek nem állnak rendelkezésre. Az erdőtisztéktől magasabb szakképzettség követeltetik, de arra való intézet nincsen az országban. Ezt jellemzőnek találja a kormány gazdasági működésére nézve, annál is inkább, mert hiszen van az országnak

iskolája, és pedig drága pénzen fenntartott iskolája: a körösi erdészeti és gazdasági közép tanintézet, a mely azonban sem erdészeket, sem pedig gazdászokat nem nevel fel. Czélszerűbbnek vélné, ha a számításba vett 40000 frtot inkább erdészeti és erdőőri szakiskolák alapítására fordítanák, mintsem olyan intézmény életbeléptetésére, a melyről tulajdonképen még azt sem tudni, hogy mi lesz majd a teendője?

Erre való tekintettel szerinte legczélszerűbb lenne, ha Körösön egy erdőőri szakiskolát, Zágrábban pedig egy magasabb erdészeti tanintézetet állítanának fel.

Gróf Khuen-Héderváry horvát bán rögtön felelt, s hosszabb beszédjében Folnegovics megjegyzéseire válaszolva kijelentette, hogy a magán erdőbirtokosok csak annyiban esnek az erdészeti műszaki intézmény ellenőrzése alá, a mennyiben erdőbirtokuk feltétlen erdőtalajt képez.

A horvát bán továbbá sajnálatának ad kifejezést, hogy Folnegovics képviselő az erdőtisztviselők becsületeségéről beszélve oly sértő kifejezéseket használt. Ez nagyon sajnós, mondja a bán, de nem annyira az erdőtisztekre nézve, mint inkább az illető képviselő gondolkozási módját illetőleg.

A szakiskolákra vonatkozólag megjegyzi a bán, hogy legközelebb szándékozik a körösi tanintézetnek akadémiává való alakításáról javaslatot kidolgozni, hogy a fiatalság számára alkalom adassék a teljes akadémiai szakképzettségnek otthon való elnyerhetésére. Az erdőőri szakiskoláról is gondoskodni fognak. Véleménye szerint mindenekelőtt állásokat kell szervezni, s csak azután iskolákról gondoskodni, mert ellenkező esetben az iskolák üresek maradnának.

A törvényjavaslat ezután jelentéktelen változtatások mellett tulnyomó többséggel megszavaztatott. Az új törvényt Ő Felsége f. é. január hó 22-én szentesítette s nem sokkal utóbb, f. é. márczius 14-én, már a törvény életbeléptetése is megtörtént.

A nyelv nélküli ferdejáratu átlaló.

A nagyméltóságu m. kir. földmivelési ministerium hálával fogadott alkalmat nyújtott nekem, hogy a mult év nyarán a dobrocsi és karámi erdőgondnokságok luczfenyveseiben fatermési táblák összeállítása czéljából adatokat gyűjtsék. E munkálatoknál meggyőződésemmé vált, hogy az általam ismert átlalók közt a leggyakorlatiasabb a Böhmerle által módosított Aldenbrück-Friedrich-féle, a mely bármily nedves időben sem tagadja meg a szolgálatot, mindig könnyen jár és ha kiszáradás, kopás vagy megdagadás folytán a vonasz változtatja kissé térfogatát, az így származó hiba egy másodperc alatt kiigazítható. Ez átlaló képét és leírását sziveskedjék az olvasó a Sóltz-Fekete-féle erdőbecsléstan II. kiadásában a 10. oldalon megtekinteni, hogy azt itt leírandó módosított alakjával összehasonlithassa.

Én ugyanis ez átlalót még tökéletesebbé kívántam tenni azzal, hogy a karok nyulványát képező nyeleket mellőzván, a Heyer Gusztáv átlalóján alkalmazott, — a vonasz irányába — eső fogantyukkal helyettesitettem, mely módosítás az átlaló tartását és kezelését még kényelmesebbé tette. Ennek a módosításnak megfelelően a kiigazító csavart a mozgó fogantyunak nem felső és jobb, hanem alsó és bal szögletén helyeztem el.